

Nr 212.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av ytterligare medel till restaurering av Ulriksdals slott; given Stockholms slott den 5 mars 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att utöver de belopp, tillhopa 393,050 kronor jämte erforderliga medel för gäldande av ränta, som av 1916 och 1917 års riksdagar anvisats till restaurering av Ulriksdals slott, för slutförande av nämnda restaureringsarbete må av djurgårdskassans överskottsmedel användas ytterligare ett belopp av 169,500 kronor ävensom, i den mån medel av riksmarskalksämberet för ändamålet upplånas, vad till gäldande av ränta därå kan erfordras; dock att av förberörda överskottsmedel må för ändamålet under erforderlig tid årligen användas högst 35,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
LÖFGREN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

Sedan 1916 års riksdag medgivit, att till gäldande av kostnaderna för utförande — i huvudsaklig överensstämmelse med ett av arkitekten greve S. Cronstedt upprättat förslag med däri av dåvarande överintendentsämbetet föreslagna jämkningar — av vissa restaureringsarbeten å Ulriksdals slott finge intill ett belopp av 296,000 kronor ävensom till gäldande av ränta, i den mån medel av riksmarskalksämbetet för ändamålet upplånades, av djurgårdskassans överskottsmedel årligen under erforderlig tid, räknat från och med år 1916, användas ett belopp av högst 30,000 kronor, uppdrog Kungl. Maj:t den 30 juni 1916 åt överintendentsämbetet att i samråd med riksmarskalksämbetet låta, i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda förslag, utföra de i detsamma angivna restaureringsarbetena för en kostnad av högst 296,000 kronor.

Efter det arbetena igångsatts, visade det sig emellertid, att det sålunda anvisade beloppet var för knappt, beroende dels på stegring i arbetslöner och materialpris dels ock därpå att slottet vid tiden för arbetenas påbörjande befann sig i ett betydligt sämre skick än som vid kostnadsberäkningens uppgörande förutsetts. Med anledning härav medgav 1917 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, dels att, utöver det belopp av intill 296,000 kronor jämte erforderliga medel för gäldande av viss ränta, som år 1916 anvisats till restaurering av Ulriksdals slott, för samma ändamål finge av djurgårdskassans överskottsmedel användas ytterligare ett belopp av 97,050 kronor ävensom, i den mån medel av riksmarskalksämberet för ändamålet upplånades, vad till gäldande av ränta därå kunde erfordras, dels ock, med ändring i så måtto av vad år 1916 beslutits i fråga om det högsta belopp, vilket årligen finge för ändamålet användas, att av förberörda kassas år 1916 samt genom nyssberörda beslut ytterligare anvisade överskottsmedel finge från och med år 1918 under erforderlig tid användas högst 35,000 kronor för varje år. Detta riksdagens beslut anmäldes den 8 juni 1917 för Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 11 december 1919 har nu byggnadsstyrelsen, jämte det styrelsen överlämnat en detaljerad kostnadsberäkning för utförande av de arbeten, som enligt det ursprungliga restaureringsprogrammet återstode, anhållit, att ytterligare medel måtte ställas till styrelsens förfogande för ifrågavarande arbetens slutförande.

Till stöd för berörda framställning anför byggnadsstyrelsen följande:

*Byggnads-
styrelsen.*

»Restaureringsarbetet påbörjades under hösten år 1916 och bedrevs raskt hela vintern 1916—1917 och föreföll då efter allt att döma kunna i sin helhet bliva avslutat redan vid slutet av år 1917. Snart började emellertid svårigheter yppa sig.

Bostad för arbetarna var upplåten i en särskild byggnad i slottets närhet. Då emellertid större delen av arbetarna voro bosatta i staden, framställde de en begäran, att i stället för att bo på platsen få gå till sina hem. Som skäl framhölls även att den korta arbetstiden under vintermånaderna lämnade god tid för fram- och återresa dagligen. Då intet hinder för arbetets bedrivande härigenom syntes uppstå, blev arbetarnas framställning beviljad och allt gick lugnt hela vintern 1916—1917. I mars 1917 inspekterades emellertid arbetsplatsen av en förtroendemän för murarnas fackförening, vilken därvid erhöll kännedom om att de flesta av arbetarna dagligen gingo eller reste mellan staden och arbetsplatsen. Följden härav blev en tillsägelse från fackföreningen, att ersättning för gångtid skulle utbetalas jämväl retroaktivt för den gångna vintern. Häremot framhölls att bostad fanns å arbetsplatsen och att resorna skedde på arbetarnas egen begäran.

Då blockad å arbetsplatsen kunde befaras, beslöts att den fordrade ersättningen skulle utbetalas men samtidigt även att samtliga vid arbetet då anställda och de som framdeles komme att antagas skulle bo å platsen, vilket beslut av arbetarna godkändes, sedan deras förtroendemän besiktigat och godkänt bostäderna. Arbetet fortsattes sedan åter i lugn tills i maj 1917, då murarna fingo anbud om högre timlön i Kristiania, där riklig arbetstillgång fanns. Följden härav blev att större delen av murarna lämnade arbetet och reste till Kristiania. Ett antal murare jämte övriga arbetare såsom snickare, timmermän och hantlangare fortsatte arbetet trots den i Stockholm i mitten av april utbrutna allmänna strejken. Arbetet fortgick sålunda utan avbrott till i april 1918 och goda utsikter funnos att få arbetet fullt färdigt under sommaren 1918, ehuru de sedan hösten 1916 alltjämt stegrade materialprisen och den inträffade retroaktivt verkande höjningen av lönerna med 20 öre i timmen väsentligt bidragit till att de för arbetena anslagna medlen till betydlig del förbrukats. Den 16 april 1918 utbröt åter allmän strejk och denna gång blev även arbetsplatsen vid Ulriksdal utan föregående underhandling eller varning indragen i strejken och arbetet därstädes så gott som fullständigt nedlagt. Strejken fortsatte nästan hela sommaren och vid den sedermera träffade överenskommelsen mellan arbetsgivarne och arbetarnas organisationer blevo lönerna höjda med omkring 125 procent, vartill kom att för arbetet utom staden skulle utöver den fastställda timlönen utbetalas 3 kronor per dag, räknat såsom dagtraktamente, samt ersättning för resekostnader och gångtid. Efter denna ökning skulle alltså betalas minst 17 kronor 40 öre för en arbetsdag av 9 timmar i stället för 6 kronor 48 öre år 1916. Blockaden av arbetsplatsen upphävdes icke samtidigt med att nämnda överenskommelse träffades, emedan å platsen voro anställda några icke organiserade arbetare, vilkas avskedande ställdes som villkor för blockadens upphävande. Materialpriserna hade även stigit, delvis i betydligt större proportion än arbetslönerna. Våren 1919 uppställdes emellertid av arbetslagen vid nästan samtliga arbetsplatser inom och utom staden, däribland vid Ulriksdal, krav på betydligt högre löner än de i avtalet fastställda. Garanti begärdes sålunda för en timlön av 3 kronor och en höjning av ackordprisen med inemot 100 procent, och där dessa krav ej genast godkändes, nedlades arbetet och arbetsplatsen blockerades. Under sådana omständigheter blev tydligt, att återstoden av de anslagna medlen ej tillnärmelsevis skulle räcka för arbetets fullbordande, varför beslöts att under sommaren 1919 endast utföra kalkrappning av slottsfasaderna och provisorisk avplanering av marken närmast slottet.

Byggnadsstyrelsen har ansett sig böra bringa ovanstående till Eders Kungl. Maj:ts kännedom till belysande av de svårigheter, som förekommit att på ett rationellt och effektivt sätt bedriva ifrågavarande restaureringsarbete. Av de anledningar som sålunda anförts har arbetet så väsentligt fördröjts, varjämte de anslagna medlen visat sig otillräckliga.

Byggnadsstyrelsen har nu — då arkitekten greve Cronstedt befunnit sig å en längre resa — låtit tjänstgörande arkitekten K. Nordenskjöld i samråd med slottsbyggmästaren E. Johansson beräkna kostnaderna för utförande av de arbeten, som enligt det ursprungliga restaureringsprogrammet återstå; och får styrelsen, med överlämnande av en av Nordenskjöld och Johansson uppgjord detaljerad kostnadsberäkning, angiva dessa för restaureringsarbetet i sin helhet återstående kostnader på följande sätt:

Källarlokalerna	kronor	3,245: 20
Bottenvåningen	»	10,053: 70
Våningen 1 trappa upp	»	10,629: —
Riddarsalen	»	19,949: 60
Våningen 2 trappor upp	»	3,428: 10
Vindarna	»	6,600: —
Yttre arbeten	»	9,810: —
Invändig målning	»	8,780: —
Extra för snickeriarbeten	»	7,500: —
Terrasser m. m.	»	20,000: —
Eldning och tillsyn	»	1,250: —
Arvode för arkitekt och ansvarig byggmästare	»	8,000: —
Gångpengar och traktamenten åt arbetare	»	20,000: —
Oförutsedda utgifter	»	16,754: 40
Extra kostnadsmarginal på grund av arbetets speciella art	»	30,900: —

Summa kronor 176,900: —.

Då av de anvisade medlen, 393,050 kronor, för närvarande återstå i runt tal 7,400 kronor, erfordras alltså för arbetenas färdigställande ytterligare 169,500 kronor.

På grund av vad sålunda förekommit får byggnadsstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1920 års riksdag medgiva, att för slutförande av restaureringen av Ulriksdals slott må av djurgårdskassans överskottsmedel användas ett belopp av ytterligare 169,500 kronor.»

I ärendet har riksmarskalksämberet den 24 januari 1920 avgivit infordrat utlåtande och därvid, sedan riksmarskalksämberet redogjort för restaureringsfrågans hittillsvarande behandling, anfört:

Riksmarskalksämberet.

»Riksmarskalksämberet för sin del finner det oundgängligen nödvändigt, att de anbefallda restaureringsarbetena å Ulriksdals slott snarast möjligt och i ett sammanhang utföras och fullbordas enligt uppgjord och fastställd plan och icke — av brist på medel till bestridande av de enligt av byggnadsstyrelsen i dess föreliggande underdåniga skrivelse angivna orsaker ytterligare ökade kostnaderna — avstanna eller uppskjutas. Efter inhämtande av intendentens för kungl. Djurgården mening i föreliggande fråga, tror riksmarskalksämberet sig kunna uttala, att, under här nedan angivna förutsättning, hinder icke möter för djurgårdskassan att av dess överskott kunna bestrida även de nu ifrågasatta ökade kostnaderna, men då inom kort ytterligare anspråk på bidrag från djurgårdskassan torde komma att uppstå, för tillgodoseende av behov, som icke torde kunna eller böra helt avvisas och varom riksmarskalksämberet torde framdeles i annat sammanhang få närmare i underdånighet redogöra, anser riksmarskalksämberet sig icke kunna nu tillstyrka, att till bestridande av här ifrågavarande merkostnader för Ulriksdals slotts restaurering, det härför för närvarande från djurgårdskassan årligen utgående beloppet, kronor 35,000, höjes. Under förutsättning däremot att bestridandet av dessa kost-

nader *dels* får fördelas på ytterligare en följd av år, utöver vad hittills i sådant avseende beräknats, och *dels* får anordnas i likhet med vad i fråga om bestridandet av förut beräknade kostnader blivit bestämt, nämligen så, att riksmarskalksämberet bemyndigas i mån av behov upplåna för ändamålet erforderliga belopp och sedermera under en viss följd av år, med belopp för varje år högst motsvarande vad för närvarande årligen för samma ändamål utgår, eller kronor 35,000, återbetala upplånade medel, synes möjlighet förefinnas att av djurgårdskassans medel bestrida även nu ifrågavarande merkostnader.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får riksmarskalksämberet i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes medgiva, att jämväl för nu ifrågavarande, till ett belopp av 169,500 kronor beräknade merkostnader för restaureringsarbetena å Ulriksdals slott måtte få, i likhet med vad genom nådiga beslut den 30 juni 1916 och den 8 juni 1917 medgivits, av djurgårdskassans överskottsmedel årligen under den för de sålunda ökade byggnadskostnadernas amortering och förskottrade medels förräntande erforderliga tiden utanordnas ett belopp av högst 35,000 kronor, att på skeende rekvisitioner utbetalas till riksmarskalksämberet till ersättande av utav ämbetet förskottrade medel.

Under förutsättning av nådigt bifall till denna riksmarskalksämberets underdåniga framställning, torde det åligga riksmarskalksämberet att framdeles till Eders Kungl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till anskaffande av de medel, vilka under arbetstiden böra av riksmarskalksämberet på skeende rekvisitioner tillhandahållas byggnadsstyrelsen för nu ifrågavarande ökade byggnadskostnaders bestridande.»

Departements-
chefen.

Av den i byggnadsstyrelsens ovan återgivna framställning lämnade redogörelsen för det verkställda restaureringsarbetet framgår, att jämväl efter år 1917 opåräknade stegringar i arbetskostnaderna ägt rum. I likhet med byggnadsstyrelsen och riksmarskalksämberet finner jag det påkallat, att de beslutade arbetena snarast möjligt bliva utförda. Den nu beräknade ytterligare kostnaden för restaureringsarbetets genomförande är visserligen avsevärd och kommer i händelse av bifall till mitt förslag att under ett antal år taga i anspråk ett avsevärt belopp av djurgårdskassans överskottsmedel — antalet år kan med hänsyn till att även räntorna böra ingå i det årliga belopp, som torde böra ställas till disposition för ändamålet, emellertid icke för närvarande med säkerhet bestämmas — men att söka genom en omläggning av planen för restaureringsarbetenas utförande nedbringa kostnaderna för desamma torde icke låta sig göra så som arbetena redan fortskridit. Med hänsyn härtill och under hänvisning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan den 16 april 1917 av byggnadsstyrelsens då gjorda framställning om anvisande av ytterligare medel för förevarande ändamål till det vid propositionen nr 278 fogade statsrådsprotokollet över finansärenden anförde, anser jag mig böra tillstyrka den förevarande framställningen. Av riksmarskalksämberets nyss återgivna utlåtande

synes framgå, att möjlighet förefinnes att av djurgårdskassans överskottsmedel bestrida även de för arbetenas slutförande nytillkomna kostnaderna, under förutsättning att riksmarskalksämberet bemyndigas, i likhet med vad som skett beträffande förut för ändamålet anvisade medel, att i mån av behov upplåna de härför erforderliga medlen och sedermera med användande av djurgårdskassans överskottsmedel under erforderligt antal år återbetala, vad sålunda upplånats, ävensom gälda ränta därå. Lika med riksmarskalksämberet anser jag vidare, att det årliga bidraget från djurgårdskassans överskottsmedel icke bör ökas utan fortfarande utgå med 35,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att utöver de belopp, tillhopa 393,050 kronor jämte erforderliga medel för gäldande av ränta, som av 1916 och 1917 års riksdagar anvisats till restaurering av Ulriksdals slott, för slutförande av nämnda restaureringsarbete må av djurgårdskassans överskottsmedel användas ytterligare ett belopp av 169,500 kronor ävensom, i den mån medel av riksmarskalksämberet för ändamålet upplånas, vad till gäldande av ränta därå kan erfordras; dock att av förberörda överskottsmedel må för ändamålet under erforderlig tid årligen användas högst 35,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle i ärendet till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.